

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

Warszawa, 26 czerwca 2019 r.

DWKI-WSPE.4035.424.2019.JKP

Pan Ryszard Proksa
Przewodniczący Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”
e-mail: edukacja@solidarnosc.org.pl

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odpowiedzi na pismo z 13 czerwca 2019 r. znak L.dz. KSOiW/110/2019 dotyczące wprowadzenia przepisów prawa oświatowego umożliwiających uczniom niepełnosprawnym realizowanie drugiego kierunku zawodowego na poziomie branżowej szkoły I stopnia uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Obecne przepisy prawa, w tym oświatowego, przewidują taką możliwość, pomimo że ta kwestia może budzić wątpliwości związane z finansowaniem kształcenia tej grupy uczniów ze środków publicznych w ramach subwencji oświatowej.

Za powyższym stanowiskiem przemawia wykładnia systemowa.

Art. 70 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej¹ stanowi, że każdy ma prawo do nauki. Ponadto art. 70 ust. 2 stanowi, że nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna, zaś art. 70 ust. 4 stanowi zasadę zapewnienia obywatelom przez władze publiczne powszechnego i równego dostępu do wykształcenia. W piśmiennictwie wskazuje się, że prawo do nauki jest jednym z najważniejszych praw człowieka.

Zagwarantowane w art. 70 ust. 1 prawo do nauki utożsamia się z prawem do wykształcenia tj. prawem do korzystania z usług edukacyjnych placówek oświatowych. Również w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazywano, że prawo do nauki należy do podstawowych praw jednostki we współczesnym społeczeństwie. Prawo to musi być postrzegane zarówno

¹ Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

w kategoriach dobra i wartości indywidualnej, jak i ważnego, podstawowego dobra społecznego. (...). Rozważane prawo, którego korelatem są odpowiednie powinności władzy publicznej, stanowi w swej istocie przede wszystkim gwarancję dostępności i powszechności. Celem i istotą tego prawa jest bowiem stworzenie jednostce realnych szans kształcenia na różnych poziomach edukacyjnych². Przepisy kształtujące system oświaty w Polsce warunkują możliwość ubiegania się o przyjęcie do określonego typu szkoły od posiadania świadectwa ukończenia szkoły odpowiedniego typu.

Jednocześnie ustawodawca nie wyłączył wprost możliwości ponownego ubiegania się o przyjęcie przez osobę, która legitymuje się świadectwem ukończenia szkoły do szkoły tego samego typu, ale kształcącej np. w innym zawodzie – tak jak ma to miejsce w niniejszej sprawie. W związku z tym, mogą pojawiać się wątpliwości, czy uczęszczanie do tego samego typu szkoły, co łączy się z realizowaniem tej samej podstawy programowej w zakresie kształcenia ogólnego i jest kształceniem na tym samym poziomie, jest dopuszczalne, zwłaszcza że łączy się to z koniecznością finansowania tego kształcenia ze środków publicznych.

W opinii Ministerstwa Edukacji Narodowej, aby możliwe było stwierdzenie niedopuszczalności w przypadkach ponownego podjęcia nauki przez osobę legitymującą się ukończeniem szkoły tego samego typu, to tego rodzaju ograniczenie musiałoby wynikać wprost z przepisów ustawowych kształtujących system szkolnictwa w Polsce. Zgodnie bowiem z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Dlatego też należy dopuścić możliwość ponownego uczęszczania do branżowej szkoły I stopnia, ale kształcącej w innym zawodzie niż uzyskany dotychczas – jeżeli osoba ubiegająca się o przyjęcie do takiej szkoły spełnia inne wymogi wynikające z przepisów prawa oświatowego, w szczególności nie ukończyła wieku umożliwiającego korzystanie z nauki w tego rodzaju szkole³ i posiada

² Por. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 5 czerwca 2014 r. sygn. akt K 35/11.

³ W przypadku szkoły ponadpodstawowej 24. roku życia, o czym mowa w § 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. poz. 1578, z późn. zm.).

orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego warunkujące przyjęcie do tego rodzaju szkoły.

Uwzględniając przy tym zawarte w przepisach prawa oświatowego regulacje dotyczące kształcenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, również w przypadku uczniów niepełnosprawnych, o których mowa w przedmiotowym piśmie, konieczne jest posiadanie przez nich aktualnego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego na okres roku szkolnego albo etapu edukacyjnego realizowanego w danej szkole po raz kolejny.

Bowiem na podstawie art. 127 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe*⁴, kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież niepełnosprawne, niedostosowane społecznie i zagrożone niedostosowaniem społecznym, wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Uczniowi objętemu kształceniem specjalnym dostosowuje się program nauczania do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia. Dostosowanie następuje na podstawie opracowanego dla ucznia indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego uwzględniającego zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. Orzeczenie to, zgodnie z § 13 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w *sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych*⁵, wydaje się na okres roku szkolnego albo etapu edukacyjnego. W orzeczeniu tym określa się m.in. diagnozę funkcjonowania ucznia, okres, w jakim zachodzi potrzeba kształcenia specjalnego, zalecane warunki i formy wsparcia umożliwiające realizację indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz wszystkie możliwe formy kształcenia specjalnego, poczynając od najkorzystniejszej dla ucznia. Realizację tych zaleceń mają zapewnić m.in. szkoły, które realizują to kształcenie⁶. Na podstawie tych zaleceń jest opracowywany, na okres na jaki zostało wydane orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, nie dłuższy jednak niż etap edukacyjny, indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny.

W związku z tym, przy tak określonej organizacji kształcenia specjalnego, właściwe wydaje się stwierdzenie, że uczeń, który na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego na określony etap edukacyjny,

⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 996, z późn. zm.

⁵ Dz. U. poz. 1743.

⁶ Zgodnie z § 5 ww. rozporządzenia w *sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym*.

został przyjęty do określonej szkoły i ukończył ją, to tym samym zostały zrealizowane wobec niego zalecenia wynikające z tego orzeczenia.

Wobec tego, w ocenie Ministerstwa Edukacji Narodowej, wątpliwości może budzić dopuszczalność ponownego przyjęcia ucznia do tego samego typu szkoły, ale kształcącej w innym zawodzie na podstawie dotychczasowego orzeczenia, chyba że orzeczenie zostało sformułowane w taki sposób, że zmiana zawodu pozostaje z nim zgodna. Należy też mieć na względzie, że na podstawie art. 127 ust. 13 ww. ustawy – *Prawo oświatowe* na starostę został nałożony obowiązek zapewnienia dziecku posiadającemu orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zapewnienia mu odpowiedniej formy kształcenia, a najkorzystniejszą formę kształcenia ma wskazywać orzeczenie. Warto również zwrócić uwagę, że wniosek o wydanie orzeczenia powinien m.in. zawierać nie tylko nazwę szkoły i oznaczenie oddziału w szkole, do którego uczęszcza uczeń, ale też nazwę zawodu – w przypadku ucznia szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe. Należy zatem uznać, że jest to okoliczność istotna przy wydawaniu orzeczenia. W przypadku, gdy nastąpiła zmiana okoliczności stanowiących podstawę wydania orzeczenia, na podstawie § 18 wskazanego wyżej rozporządzenia *w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych*, zespół orzekający, na wniosek wnioskodawcy, wydaje nowe orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Analogiczne rozwiązania w zakresie kształcenia specjalnego obowiązywały również w ustawie *o systemie oświaty* i jej aktach wykonawczych przed reformą wynikającą z przepisów ustawy – *Prawo oświatowe*.

Reasumując, w opinii MEN – jeśli niepełnosprawny uczeń chce ponownie podjąć naukę w szkole tego samego typu, ale kształcącej w innym zawodzie – jest to możliwe. Warunkiem jest posiadanie przez niego nowego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego uwzględniającego kwestie, o których mowa powyżej, tj. zawierającego nazwę nowego zawodu, z wyjątkiem sytuacji, gdy orzeczenie zostało sformułowane w taki sposób, iż zmiana zawodu pozostaje z nim zgodna. Jeżeli rodzic (opiekun prawny) lub pełnoletni niepełnosprawny uczeń dokonali wyboru szkoły, do której w wyniku rekrutacji uczeń został przyjęty, to może on rozpocząć naukę w tej szkole.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
Marzena Machałek
Sekretarz Stanu